משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר זרעים

ברטנורא על משנה חלה

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה חלה

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-חלה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה ט 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 9
משנה ו 9
משנה ז 10
משנה ח 10
פרק ג 10
משנה א 10
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ח 12
משנה ט 12
משנה י 13
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 14
משנה ו 14
משנה ז 14
משנה ח 15
משנה ט 16
משנה י 17
משנה יא 17

פרק א

משנה א

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים חַיָּבִים בַּחַלָּה. דְּגָמְרִינַן חַלָּה מִפֶּסַח, נֶאֱמַר בְּפֶסַח מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי (דברים טז) וְנֶאֱמַר לֶחֶם בַּחַלָּה, וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ (במדבר טו), מַה לֶּחֶם הָאָמוּר בְּפֶסַח דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ, אַף לֶחֶם הָאָמוּר בַּחַלָּה דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ. וְאֵין לְךָ בָּא לִידֵי חִמּוּץ אֶלָּא אֵלּוּ חֲמִשָּׁה מִינִים בִּלְבָד:

וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הָעִסָּה הַחַיֶּבֶת בַּחַלָּה. וְלֹא שֶׁיִּצְטָרְפוּ כֻּלָּן יַחַד, דְּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ אֵינוֹ מִצְטָרֵף, כְּדִתְנַן לְקַמָּן רֵישׁ פֶּרֶק ד', אֶלָּא הַחִטִּים מִצְטָרְפִים עִם הַכֻּסְּמִין בִּלְבָד מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִינָן, וְהַשְּׁעוֹרִים מִצְטָרְפִים עִם הַכֹּל חוּץ מִן הַחִטִּין, וְאַף עַל גַּב דְּכֻסְּמִין מִין חִטִּין הֵם, לָאו מִין חִטִּין דַּוְקָא אֶלָּא מִין שְׁעוֹרִים וְאַף מִין חִטִּים, וּמִצְטָרְפִין עִם הַחִטִּים וְהַשְּׁעוֹרִים. וּבִירוּשַׁלְמִי מַשְׁמַע דְּאִם נִלּוֹשׁוּ יַחַד מִצְטָרְפִין אֲפִלּוּ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, אֲבָל אִם לֹא נִלּוֹשׁוּ יַחַד אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ הָיוּ נוֹגְעִין הָעִסּוֹת זוֹ בָזוֹ, מִין בְּמִינוֹ מִצְטָרְפִין, שֶׁלֹּא בְמִינוֹ אֵין מִצְטָרְפִין:

וַאֲסוּרִים בֶּחָדָשׁ. כִּדְכְתִיב (ויקרא כג) וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, וְגָמְרִינַן לֶחֶם לֶחֶם מִפֶּסַח:

וּמִלְּקַצֵּר מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח. שֶׁאָסוּר לִקְצֹר מֵאֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים קֹדֶם קְצִירַת הָעֹמֶר, דִּכְתִיב בָּעֹמֶר (ויקרא כג) רֵאשִׁית קְצִירְכֶם, שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּה לְכָל הַנִּקְצָרִים, וְאַתְיָא רֵאשִׁית רֵאשִׁית מֵחַלָּה, כְּתִיב הָתָם (במדבר טו) רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם, וּכְתִיב הָכָא רֵאשִׁית קְצִירְכֶם, מַה לְּהַלָּן מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים אַף כָּאן מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים:

וְאִם הִשְׁרִישׁוּ. אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִין הַלָּלוּ, קֹדֶם קְצִירַת הָעֹמֶר:

הָעֹמֶר מַתִּירָן. וּמֵתֵר לְקַצְרוֹ אַחַר קְצִירַת הָעֹמֶר, דִּכְתִיב (שמות כג) אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה, מִשָּׁעָה שֶׁנִּזְרַע וְנִשְׁרַשׁ בַּשָּׂדֶה:

וְאִם לָאו. שֶׁלֹּא הִשְׁרִישׁוּ אֶלָּא אַחַר קְצִירַת הָעֹמֶר:

אֲסוּרִים עַד שֶׁיָּבֹא עֹמֶר הַבָּא. שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה:

משנה ב

יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. דִּכְתִיב (דברים טז) לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת, דְּבָרִים הַבָּאִים לִידֵי חִמּוּץ אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבַת מַצָּה, דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּאִים לִידֵי חִמּוּץ אֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבַת מַצָּה:

נִתְעָרֵב אֶחָד מֵהֶן בְּכָל הַמִּינִים. נִתְעָרֵב אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים הַלָּלוּ בִּשְׁאָר תַּעֲרֹבוֹת, כְּגוֹן כֶּתַח הַבַּבְלִי וְשֵׁכָר הַמָּדִי:

הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּפֶסַח. עַל בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא, אִם הִנִּיחוֹ בִּרְשׁוּתוֹ:
הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר בְּכָל הַמִּינִים. דְּדָגָן כָּל דְּמִדְגַּן מַשְׁמַע, וְקִטְנִית וּזְרָעִים מִידֵי דְּמִדְגַּן הוּא:
אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בָּהֶן. דְּדָגָן וּתְבוּאָה אֶחָד הוּא. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:
וְחַיָּבִים בַּחַלָּה וּבַמַּעַשְׂרוֹת. אַיְדֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי אֵלּוּ חַיָּבִים בַּחַלָּה וּפְטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וְאֵלּוּ חַיָּבִים בַּמַּעַשְׂרוֹת וּפְטוּרִים מִן הַחַלָּה, תָּנָא הָכָא וְחַיָּבִים בַּחַלָּה וּבַמַּעַשְׂרוֹת:

משנה ג

הַלָּקֵט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה וְהַהֶפְקֵר. פְּטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת. דִּכְתִיב (דברים יד) וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ, מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לְךָ וְאֵין לוֹ אַתָּה חַיָּב לִתֵּן לוֹ, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִמָּךְ:
וּמוֹתַר הָעֹמֶר. שֶׁהָעֹמֶר הָיָה בָּא מִשָּׁלֹשׁ סְאִין, וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מְנֻפֶּה בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה, וְהַשְּׁאָר נִפְדֶּה וְנֶאֱכַל לְכָל אָדָם. וְחַיָּב בַּחַלָּה וּפְטוּר מִמַּעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת מֵרוּחַ הָיָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ:
וּתְבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ. חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, שֶׁאַף הִיא בָּאָה לִידֵי חִמּוּץ, וְכָל דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ לֶחֶם אִקְּרֵי וְחַיָּב בַּחַלָּה. וּפְטוּרָה מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, דִּבְמַעַשְׂרוֹת כְּתִיב (דברים יד) תְּבוּאַת זַרְעֶךָ, דָּבָר שֶׁזּוֹרְעִים אוֹתוֹ וְצוֹמֵחַ, וְהַאי אִי זָרְעֵי לֵיהּ לֹא צָמַח:
תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. דִּכְתִיב (במדבר טו) כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ, מַה תְּרוּמָה אֵינָהּ בָּאָה מִתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, אַף חַלָּה אֵינָהּ בָּאָה מִתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

משנה ד

וּפְרָגִין. קוֹרִין לוֹ בַּעֲרָבִי כשכא"ש, וּבְלַעַ"ז פפאור"ו:
וּפָחוֹת מֵחֲמִשָּׁה רְבָעִים בַּתְּבוּאָה. תְּבוּאָה שֶׁעוֹשֶׂה פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח חַיָּב בַּמַּעַשְׂרוֹת, וְהָעֹסֶה שֶׁנִּלּוֹשָׁה מִן הַקֶּמַח הַהוּא פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה, לְפִי שֶׁשִּׁעוּר הָעִסָּה לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה הִיא חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח וְעוֹד, כְּלוֹמַר מְעַט יוֹתֵר מֵחֲמִשָּׁה רְבָעִים:
הַסַּפְּגָנִים. לֶחֶם שֶׁבְּלִילָתוֹ רַכָּה וְעָשׂוּי כִּסְפוֹג. פֵּרוּשׁ אַחֵר רְקִיקִים דַּקִּים, תַּרְגּוּם וּרְקִיקֵי מַצּוֹת, וְאִסְפּוֹגִין:
הַדֶּבְשָׁנִים. מְטֻגָּנִים בִּדְבַשׁ, אִי נַמִּי נִלּוֹשִׁים בִּדְבַשׁ:
הָאִסְקְרִיטִין. תַּרְגּוּם צַפִּיחִית, אִסְקְרִיטוֹן. וּבְלִילָתָן רַכָּה מְאֹד:
וְחַלַּת הַמַּשְׁרֵת. חַלָּה חֲלוּטָה בַּמַּחֲבַת, תַּרְגּוּם מַחֲבַת, מַשְׁרִיתָא:

הַמְדַמֵּע. סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין, וְנַעֲשׂוּ כֻּלָּן מְדֻמָּע וַאֲסוּרִים לְזָרִים, וּפָטוּר מִן הַחַלָּה, דִּכְתִיב (במדבר טו) תָּרִימוּ תְּרוּמָה, וְלֹא שֶׁכְּבָר נִתְרְמָה:

משנה ה

עִסָּה שֶׁתְּחִלָּתָהּ סַפְּגָנִים. כְּגוֹן עִסָּה שֶׁבְּלִילָתָהּ רַכָּה:

וְסוֹפָהּ סַפְּגָנִים. שֶׁמִּטַּגְנִים אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, אוֹ מְבַשְּׁלָהּ בְּמַיִם:

תְּחִלָּתָהּ עִסָּה וְסוֹפָהּ סַפְּגָנִים. שֶׁבְּלִילָתָהּ עָבָה וְאַחַר כָּךְ מְטַגְּנִים אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן וּדְבַשׁ אוֹ מְבַשְּׁלָהּ בַּמַּיִם:

תְּחִלָּתָהּ סַפְּגָנִין וְסוֹפָהּ עִסָּה. בְּלִילָתָהּ רַכָּה, וְאוֹפֶה אוֹתָהּ בַּתַּנּוּר:

קְנוּבְקָאוֹת. לֶחֶם שֶׁמַּחֲזִירִים אוֹתוֹ לְסָלְתּוֹ, וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ מַאֲכָל לַתִּינוֹקוֹת:

משנה ו

הַמְעַסָּה. קֶמַח עַל גַּבֵּי מַיִם רוֹתְחִים:

הַחֲלִיטָה. מַיִם רוֹתְחִים עַל גַּבֵּי קֶמַח, וּמְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דִּתְרֵי תַּנָּאֵי נִינְהוּ וּמִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ, דְּתַנָּא אֶחָד תְּנָא מְעַסָּה וְהוּא הַדִּין חֲלִיטָה, וְסָבַר בֵּין מְעַסָּה בֵּין חֲלִיטָה בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין, וְאִידָךְ תַּנָּא, תְּנָא חֲלִיטָה וְהוּא הַדִּין מְעַסָּה, וְסָבַר בֵּין חֲלִיטָה בֵּין מְעַסָּה בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִים וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִים. וּלְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה בֵּין מְעַסָּה בֵּין חֲלִיטָה אִם נֶאֱפוֹת בַּתַּנּוּר חַיָּבוֹת בַּחַלָּה, וְאִם בַּמַּרְחֶשֶׁת אוֹ בַּמַּחֲבַת וּבְכָל דָּבָר שֶׁהָאוּר עוֹבֶרֶת תַּחְתָּיו פְּטוּרוֹת מִן הַחַלָּה:

עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ. לְצֹרֶךְ תּוֹדָתוֹ וּנְזִירוּתוֹ:

פָּטוּר. כֵּיוָן דְּגַלְגֵּל לְקַדְּשָׁן, דִּכְתִיב עֲרִיסוֹתֵיכֶם וְלֹא עִסַּת הֶקְדֵּשׁ:

לִמְכֹּר בַּשּׁוּק. לִבְנֵי אָדָם שֶׁצְּרִיכִים לְחַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר:

חַיָּב. דְּכָל לַשּׁוּק אִימְלוֹכֵי מַמְלִיךְ, אִי מִזְבִּינְנָא מִזְבִּינְנָא, וְאִי לֹא, אָכִילְנָא לְהוּ אֲנָא:

משנה ז

נַחְתּוֹם שֶׁעָשָׂה שְׂאֹר לְחַלֵּק. וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי חִיּוּב חַלָּה, אֶלָּא שֶׁדַּעְתּוֹ לְמָכְרוֹ לִבְנֵי אָדָם לְחַלְּקוֹ לְכַמָּה עִסּוֹת, וְאֵין בְּכָל חֵלֶק וְחֵלֶק כַּשִּׁעוּר:

חַיָּב בַּחַלָּה. שֶׁדַּעְתּוֹ אִם לֹא יִמְצָא קוֹנִים שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ עִסָּה וְיֹאפֶה אוֹתָהּ כֻּלָּהּ כְּאַחַת:

משנה ח

עִסַּת כְּלָבִים. נַעֲשִׂית מִקֶּמַח, וּמַרְסָן הַרְבֵּה מְעֹרָב בָּהּ:

בִּזְמַן שֶׁהָרוֹעִים אוֹכְלִים מִמֶּנָּה. שֶׁלֹּא נִתְעָרֵב בָּהּ מֶרְסָן כָּל כָּךְ:

חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. דְּכֵיוָן דְּחַזְיָא לְרוֹעִים לֶחֶם קָרִינַן בָּהּ:

וּמְעָרְבִין בָּהּ. עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, לְהוֹצִיא מִן הַבָּתִּים לֶחָצֵר:

וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ. שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, לְהוֹצִיא מִן הַחֲצֵרוֹת לַמָּבוֹי:
וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ. בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא:
וּמְזַמְּנִין עָלֶיהָ. שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ מְמֻנֶּה כְּאַחַת חַיָּבִים לְזַמֵּן:
וְנֶאֱפֵית בְּיוֹם טוֹב. מִשּׁוּם חֵלֶק רוֹעִים:
וְאָדָם יוֹצֵא בָהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח. לַיְלָה רִאשׁוֹנָה שֶׁחַיָּב לֶאֱכֹל כַּזַּיִת מַצָּה:
אֵינָהּ חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. דִּכְתִיב (במדבר טו) רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם, שֶׁלָּכֶם חַיֶּבֶת וְלֹא שֶׁל חַיָּה:
מִטַּמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין. כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי הַדְּחַק נֶאֱכֶלֶת לָאָדָם, מִטַּמְּאָה, עַד שֶׁתִּפָּסֵל מִלֶּאֱכֹל לַכֶּלֶב:

משנה ט

חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה. זָר הָאוֹכְלָן מֵזִיד חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, דְּחַלָּה אִקְּרְיָא תְּרוּמָה, וּבְתָרוּמָה כְּתִיב (ויקרא כב) וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ:
וְחֹמֶשׁ. הָאוֹכְלָן שׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם קֶרֶן לַבְּעָלִים, וְחֹמֶשׁ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:
וַאֲסוּרִים לְזָרִים. בְּחִנָּם הִיא שְׁנוּיָה, דְּכֵיוָן שֶׁחַיָּבִים הַזָּרִים עֲלֵיהֶם מִיתָה וְחֹמֶשׁ פְּשִׁיטָא דַּאֲסוּרִים לְזָרִים. וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר חֲצִי שִׁעוּר מִדְּאוֹרַיְתָא, מָצִינוּ לְמֵימַר דִּתְנָא אֲסוּרִים לְזָרִים לַחֲצִי שִׁעוּר שֶׁאֵין בּוֹ לֹא מִיתָה וְלֹא חֹמֶשׁ, אֲבָל אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא מִיהָא אִיכָּא:
וְהֵן נִכְסֵי כֹּהֵן. שֶׁיָּכוֹל לְמָכְרָן וְלִקַּח בָּהֶן עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה:
וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה. אִם נִתְעָרְבוּ בְּמֵאָה שֶׁל חֻלִּין:
וּטְעוּנִים רְחִיצַת יָדַיִם. הַבָּא לִגַּע בָּהֶן צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו תְּחִלָּה, שֶׁסְּתָם יָדַיִם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֶת הַחַלָּה, שֶׁאַף הִיא נִקְרֵאת תְּרוּמָה:
וְהָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ. טָמֵא שֶׁטָּבַל אֵינוֹ אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ, כְּדִכְתִיב (ויקרא כב) וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקָּדָשִׁים, וְהוּא הַדִּין לְחַלָּה:
וְאֵינָן נִטָּלִים מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. גְּזֵרָה שְׁמָא יִתְרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף, מִשּׁוּם דְּמִסְתַּפֵּי שֶׁמָּא יִגַּע הַטָּמֵא בַּטָּהוֹר וִיטַמְּאֶנּוּ, וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁהַתּוֹרֵם יִתְרֹם מִן הַמֻּקָּף כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ:
וְאֵין נִטָּלִין אֶלָּא מִן הַמֻּקָּף. גָּרְסִינַן, וּפֵרוּשׁ מֻקָּף קָרוֹב וְסָמוּךְ:
מִן הַדָּבָר הַגָּמוּר. שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן, וְחַלָּה מִשְּׁתִתְגַּלְגֵּל הָעִסָּה:
עַד שֶׁיְּשַׁיֵּר מִקְצָת. דְּחַלָּה וּתְרוּמָה כְּתִיב בְּהוּ רֵאשִׁית, וּבָעֵינַן שֶׁיְּהוּ שְׁיָרֵיהֶן נִכָּרִים:

פרק ב

משנה א

פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ חַיָּבִין בַּחַלָּה. דִּכְתִיב (במדבר טו) אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה, שָׁמָּה אַתֶּם חַיָּבִים בֵּין בְּפֵרוֹת הָאָרֶץ בֵּין בְּפֵרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ:

מִכָּאן לְשָׁם. מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ:
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב. דִּכְתִיב (במדבר טו) וְהָיָה בְּאָכְלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ, בֵּין שֶׁאַתֶּם אוֹכְלִים אוֹתוֹ בָּאָרֶץ בֵּין שֶׁאַתֶּם אוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ, הוֹאִיל וְלֶחֶם הָאָרֶץ הוּא, חַיָּב בַּחַלָּה:
וְרַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר. דְּשָׁמָה מַשְׁמַע לֵיהּ מְעוּטָא, שָׁמָּה אַתֶּם חַיָּבִים, וְאֵין אַתֶּם חַיָּבִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁאַתֶּם אוֹכְלִים מִלֶּחֶם הָאָרֶץ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ב

עֲפַר חוּץ לָאָרֶץ הַבָּא בִּסְפִינָה לָאָרֶץ. בִּסְפִינָה נְקוּבָה אֵירֵי, וְרִגְבֵי הָאֲדָמָה סוֹתְמִין אֶת הַנֶּקֶב, שֶׁאֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים בָּהּ:
חַיֶּבֶת בְּמַעַשְׂרוֹת. אִם זָרַע וְצָמְחוּ הַזְּרָעִים בֶּעָפָר שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּעֲפַר חוּץ לָאָרֶץ הוּא, הוֹאִיל וְהִיא נְקוּבָה הַזֶּרַע יוֹנֵק מִלַּחוּת עָפָרָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:
אֵימָתַי בִּזְמַן שֶׁהַסְּפִינָה גוֹשֶׁשֶׁת. נוֹגַעַת בְּגוּשֵׁי הֶעָפָר, כְּלוֹמַר שֶׁהִיא דְּבוּקָה בָּאָרֶץ:
עִסָּה שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. בַּיְרוּשַׁלְמִי מוֹכִיחַ קְצָת שֶׁאֵין הֲלָכָה כִּסְתָם מִשְׁנָה זוֹ, וְעִסָּה שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת פְּטוּרָה מֵחַלָּה. הִלְכָךְ אֵין לָלוּשׁ עִסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שִׁעוּר חַלָּה בְּמֵי בֵיצִים אוֹ בְּמֵי פֵּרוֹת לְבַדָּם בְּלֹא תַעֲרֹבֶת מַיִם, הוֹאִיל וְלֹא אִתְבָּרִיר הֲלָכָה אִי חַיֶּבֶת בַּחַלָּה אוֹ פְּטוּרָה:
וְנֶאֱכֶלֶת בִּידַיִם מְסוֹאָבוֹת. שֶׁאֵין אֹכֶל מֻכְשָׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּבָּאוּ עָלָיו מַיִם אוֹ אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין, [וּמַה] שֶּׁלֹּא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה אֵין הַיָּדַיִם מְסוֹאָבוֹת פּוֹסְלוֹת אוֹתָהּ:

משנה ג

וְקוֹצָה חַלָּתָהּ עֲרוּמָה. מַפְרֶשֶׁת חַלָּה וּמְבָרֶכֶת עַל הַפְרָשָׁתָהּ, וְהוּא שֶׁפָּנֶיהָ שֶׁל מַטָּה טוּחוֹת בַּקַּרְקַע וְכָל עֲרוָתָהּ מְכֻסָּה. וְהָעֲגֻבוֹת אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם עֶרְוָה לְעִנְיַן בְּרָכָה. אֲבָל הָאִישׁ אֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ עָרוֹם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְכַסּוֹת עֶרְוָתוֹ, שֶׁבּוֹלְטִים הַבֵּיצִים וְהַגִּיד:
מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִסָּתוֹ בְּטָהֳרָה. כְּגוֹן שֶׁהוּא טָמֵא, וְאֵין שָׁם אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁיִּטְבֹּל בָּהֶן:
יַעֲשֶׂנָּה קַבִּין. יַעֲשֶׂה כָּל עִסָּתוֹ קַב קַב, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְחַיֵּב בַּחַלָּה וְיִצְטָרֵךְ לְהַפְרִישׁ בְּטֻמְאָה:
יַעֲשֶׂנָּה בְּטֻמְאָה. דְּהָכִי עָדִיף טְפֵי מִמַּה שֶׁיִּפְטֹר עִסָּתוֹ מִן הַחַלָּה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ חֵלֶק לַשֵּׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ד

קַבִּים. קַב קַב בִּפְנֵי עַצְמוֹ:
וְנָגְעוּ זֶה בָּזֶה. אֵין הַנְּגִיעָה מְצָרְפָתָן לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה:
עַד שֶׁיִּשּׁוֹכוּ. שֶׁיִּתְדַּבְּקוּ זֶה בָּזֶה כָּל כָּךְ שֶׁאִם בָּא לְהַפְרִידָם נִתְלָשׁ מִזּוֹ לָזוֹ:

אַף הָרוֹדֶה וְנוֹתֵן לַסַּל. הָרוֹדֶה חַלּוֹת מִן הַתַּנּוּר לְאַחַר שֶׁנֶּאֶפּוּ וְנוֹתְנָם בַּסַּל:
הַסַּל מְצָרְפָן לַחַלָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין נוֹשְׁכוֹת. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָא דְּמַצְרְכֵי רַבָּנָן נְשִׁיכָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נְגִיעָה, הַנֵּי מִילֵּי לְצָרֵף שְׁנֵי עִסּוֹת יַחַד שֶׁאֵין בְּכָל אַחַת כַּשִּׁעוּר, אֲבָל לְעִנְיַן לִתְרֹם [מִן] הַמַּקֵּף אַף נְגִיעָה לֹא בָעֵי, רַק שֶׁיְּהִיוּ סְמוּכִים זֶה לָזֶה. וּבְשִׁלְהֵי פִּרְקִין דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נוֹתֵן פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה בָּאֶמְצַע כְּדֵי לִתְרֹם מִן הַמַּקֵּף, אַלְמָא בָּעֵינַן נְגִיעָה לְעִנְיַן מַקֵּף, טְהוֹרָה וּטְמֵאָה שְׁאנֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁמַּקְפִּיד עַל תַּעֲרֻבְתּוֹ אֵין הַכְלִי מְצָרֵף:

משנה ה

אֵינָהּ חַלָּה. דְּרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם כְּתִיב:
וְגָזַל בְּיַד כֹּהֵן. וְצָרִיךְ לְהַחֲזִירָהּ לַבְּעָלִים, שֶׁאִם תִּשָּׁאֵר בְּיָדוֹ יִהְיֶה סָבוּר שֶׁעִסָּתוֹ פְּטוּרָה:
הָעִסָּה עַצְמָהּ. שֶׁהִפְרִישׁ חַלָּתָהּ קֶמַח חַיֶּבֶת בַּחַלָּה:
וְהַקֶּמַח. שֶׁבָּא לְיַד כֹּהֵן בְּתוֹרַת חַלָּה:
אִם יֶשׁ בּוֹ כַּשִּׁעוּר. חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח, חַיֶּבֶת בַּחַלָּה:
וַאֲסוּרָה לְזָרִים. כָּל הַקֶּמַח שֶׁבָּא לְיַד כֹּהֵן, וְחִמְרָא בְּעַלְמָא הוּא, לְפִי שֶׁרָאוּ שֶׁבָּא לְיַד כֹּהֵן, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ רְאִינוּ זָר אוֹכֵל חַלּוֹת:
וּקְפָשָׁהּ זְקֵן זָר. חֻטָּפָהּ זְקֵן זָר וַאֲכָלָהּ:
קִלְקֵל לְעַצְמוֹ. דַּאֲכָלָהּ וְאֵיעָנַשׁ:
וְתִקֵּן לַאֲחֵרִים. שֶׁאֲחֵרִים אוֹכְלִין וְתוֹלִין בּוֹ, וּמוֹצְאִים פֶּתַח לְהַתִּיר, לְפִי שֶׁרָאוּהוּ שֶׁאָכַל:

משנה ו

חֲמִשָּׁה רְבָעִים. שֶׁל קַב חַיָּבִין בַּחַלָּה, דִּכְתִיב (במדבר טו) רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם, וְעִסַּת מִדְבַּר הָיְתָה עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת, וְהָעֹמֶר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה הוּא, הָאֵיפָה שָׁלֹשׁ סְאִין, וְהַסְּאָה שִׁשָּׁה קַבִּין, הֲרֵי שְׁמֹנָה עָשָׂר קַבִּין בְּאֵיפָה, וְהַקַּב אַרְבָּעָה לֻגִּין, הֲרֵי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם לֻגִּין. עֲשִׂירִית שִׁבְעִים שִׁבְעָה לֻגִּין, וַעֲשִׂירִית שְׁנֵי לֻגִּין הוּא בֵּיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה, שֶׁהַלֹּג הוּא שִׁשָּׁה בֵיצִים. כְּשֶׁבָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם וְהוֹסִיפוּ שְׁתוּת עַל הַמִּדּוֹת נִמְצָא שִׁשָּׁה לֻגִּין [הֵם] חֲמִשָּׁה, (ולג השבעה) [וְלֹג הוּא] חֲמִשָּׁה בֵיצִים, שֶׁכָּל שִׁשָּׁה נַעֲשִׂים חֲמִשָּׁה, וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה נַעֲשֵׂית בֵּיצָה. נִמְצָא הָעֹמֶר שֶׁהָיָה בַּמִּדְבָּר שִׁבְעָה לֻגִּים וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה, נַעֲשָׂה בִּירוּשָׁלַיִם שִׁשָּׁה לֻגִּין. כְּשֶׁבָּאוּ לְצַפּוֹרִי וְהוֹסִיפוּ שְׁתוּת עַל הַמִּדּוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, נַעֲשׂוּ הַשִּׁשָּׁה לֻגִּין חֲמִשָּׁה. וְהֵינוּ חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח. וְנִקְרְאוּ הַלֻּגִּין רְבָעִים, לְפִי שֶׁהַלֹּג הוּא רֹבַע הַקַּב, שֶׁהַקַּב אַרְבָּעָה לֻגִּין:
הֵן וּשְׁאוֹרָן. הַשְּׁאוֹר שֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹכָן:
וְסָבָן. הוּא הַדַּק:

מֶרְסָנָן. הוּא הַגֵּס. כֶּלֶן מִצְטָרְפִין עִם הַקֶּמַח לְהַשְׁלִים הַשִּׁעוּר, שֶׁכֵּן עָנִי אוֹכֵל פִּתּוֹ בְּעִסָּה מְעֹרֶבֶת עִם סֹבִּין וּמֶרְסָנָן:

נִטַּל מֶרְסָנָן מִתּוֹכָן וְחָזַר לְתוֹכָן הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִים. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ עִסָּה לְהַחֲזִיר מֶרְסָן לְתוֹכָהּ לְאַחַר שֶׁנִּטַּל מִמֶּנָּה:

משנה ז

אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. לְפִי שֶׁבַּעַל הַבַּיִת עִסָּתוֹ מְעוּטָה, וּבְפָחוֹת מֵאֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֵין בָּהּ כְּדֵי מַתָּנָה, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה תִּתְּנוּ, שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי נְתִינָה:

וְהָעוֹשֶׂה לְמִשְׁתֶּה בְּנוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁעוֹשֶׂה עִסָּה מְרֻבָּה לֹא פְּלוּג בְּעִסַּת בַּעַל הַבַּיִת:

נַחְתּוֹם הָעוֹשֶׂה לְמִכֹּר בַּשּׁוּק. עִסָּתוֹ מְרֻבָּה, וּבְאֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי מַתָּנָה:

וְכֵן הָאִשָּׁה הָעוֹשָׂה לְמִכֹּר. אַף עַל פִּי שֶׁעִסָּתָהּ מְעוּטָה לֹא פְּלוּג בְּפַת הֶעָשׂוּי לְמִכֹּר:

נִטְמֵאת. הוֹאִיל וְלִשְׁרָפָה עוֹמֶדֶת, אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה:

משנה ח

נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְלֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא יִגְּעוּ זֶה בָּזֶה:

נוֹטֵל כְּדֵי חַלָּה. שִׁעוּר חַלָּה שֶׁצָּרִיךְ לִטֹּל מִן הַטָּהוֹר וְהַטָּמֵא, נוֹטֵל מֵאוֹתָהּ עִסָּה הַטְּהוֹרָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ:

וְנוֹתֵן פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה בָּאֶמְצַע. בֵּין הַטְּמֵאָה וְהַטְּהוֹרָה, דְּפָחוֹת מִכַּבֵּיצָה אֵינוֹ מְטַמֵּא, וּמַנִּיחַ הַחַלָּה עַל אוֹתוֹ פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה הַמְחַבֵּר בֵּין הַטְּמֵאָה וְהַטְּהוֹרָה, שֶׁאֵין הַחַלָּה מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּכָךְ:

כְּדֵי שֶׁיִּטֹּל מִן הַמַּקֵּף. שֶׁתִּהְיֶה הַטְּמֵאָה מְחֻבֶּרֶת לַטְּהוֹרָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה, וּכְאִלּוּ הַטְּמֵאָה וּטְהוֹרָה עִסָּה אַחַת:

וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. לִטֹּל מִן הַטְּהוֹרָה עַל הַטְּמֵאָה, דְּחַיְשִׁינַן שֶׁמָּא יִגַּע זוֹ בָּזוֹ, אֶלָּא נוֹטֵל מִן הַטָּהוֹר לְעַצְמוֹ וּמִן הַטָּמֵא לְעַצְמוֹ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ג

משנה א

אוֹכְלִין עֲרַאי עַד שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל. שֶׁתִּתְעָרֵב יָפָה, לְפִי שֶׁאֵין שָׁם עִסָּה עָלֶיהָ קֹדֶם גִּלְגּוּל:

וְתִטַּמְטֵם בַּשְּׂעוֹרִים. לְפִי שֶׁעִסַּת הַשְּׂעוֹרִים מִתְפָּרֶדֶת וְאֵינָהּ מִתְעָרֶבֶת יָפָה כְּעִסָּה שֶׁל חִטִּים, אֶלָּא מְטַמְטֵם בַּיָּד:

חַיָּב מִיתָה. דְּנִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ, וְטֶבֶל הוּא בְּמִיתָה:

מַגְבַּהַת חַלָּתָהּ. תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא בְּעִסָּה טְהוֹרָה לְמַהֵר לְהַפְרִישׁ חַלָּה בְּטָהֳרָה, שֶׁמָּא תִּטַּמֵּא הָעִסָּה, דְּעִקַּר מִצְוָה הִיא לְהַמְתִּין עַד אַחַר גְּמַר לִישָׁה:

וּבִלְבָד שֶׁיְּהֵא שָׁם חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח. שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמַיִם, דִּבְפָחוֹת מֵהֶן לֹא הִגִּיעָה הָעִסָּה לְכָלַל חִיּוּב חַלָּה. וְאִית סְפָרִים דְּגָרְסֵי וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח שֶׁלֹּא נִתְעָרְבוּ בְּמַיִם, דְּאִם נִשְׁאֲרוּ חֲמִשָּׁה רְבָעִים לֹא נִפְטְרוּ בַּחַלָּה שֶׁהִפְרִישׁ קֹדֶם שֶׁנִּתְגַּלְגְּלוּ. וּבִירוּשַׁלְמִי מוֹכִיחַ שֶׁאִם אָמַר הֲרֵי זוֹ חַלָּה עַל הַשְּׂאוֹר וְעַל הָעִסָּה, וְעַל הַקֶּמַח הַנִּשְׁאָר לְכְשֶׁתִּתְגַּלְגֵּל הָעִסָּה כֻּלָּהּ תִּתְקַדֵּשׁ זוֹ שֶׁבְּיָדֵי לְשֵׁם חַלָּה, הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן יִלְמַד אָדָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לַנָּשִׁים לוֹמַר כֵּן כְּשֶׁמַּפְרִישׁוֹת חַלָּה מִיָּד אַחַר גִּלְגּוּל הָעִסָּה קֹדֶם עֲרִיכַת הַלֶּחֶם:

משנה ב

נִדְמְעָה עִסָּתָהּ. נִתְעָרֵב בָּהּ תְּרוּמָה בְּפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין:

מִשֶּׁגִּלְגְּלָה חַיֶּבֶת. דְּכֵיוָן דְּנִתְחַיְּבָה בַּחַלָּה כְּבָר, תּוּ לֹא פָּקַע עַל יְדֵי דְּמוּעַ:

עַד שֶׁלֹּא גִלְגְּלָה תַּעֲשֶׂה בְּטָמְאָה. כֵּיוָן דַּאֲפִלּוּ אִם תַּעֲשֶׂה בְּטָהֳרָה אֵין הַכֹּהֵן רַשַּׁאי לְאָכְלָהּ מִפְּנֵי סָפֵק שֶׁנּוֹלַד בָּהּ, יָכוֹל לְטַמְּאוֹתָהּ מִיָּד קֹדֶם גִּלְגּוּל:

מִשֶּׁגִּלְגְּלָה תֵּעָשֶׂה בְּטָהֳרָה. אִם נוֹלַד בָּהּ סָפֵק לְאַחַר הַגִּלְגּוּל אָסוּר לְטַמְּאוֹתָהּ, דְּחֻלִּין הַטְּבוּלִים לְחַלָּה כְּחַלָּה דָּמוּ, וּתְרוּמָה תְּלוּיָה צְרִיכָה שְׁמוּר:

משנה ג

עַד שֶׁלֹּא גִלְגְּלָה וּפְדָאַתָּהּ. וּלְאַחַר שֶׁפְּדָאַתָּהּ גִּלְגְּלָה, חַיֶּבֶת, כֵּיוָן דִּבְשָׁעַת הַגִּלְגּוּל לֹא הָיְתָה הֶקְדֵּשׁ:

שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה. דְּגִלְגּוּל הֶקְדֵּשׁ פּוֹטֵר, דִּכְתִיב עֲרִיסוֹתֵיכֶם, וְלֹא עִסַּת הֶקְדֵּשׁ:

משנה ד

עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת. כָּל אֶחָד כְּמִשְׁפָּט הַמְפֹרָשׁ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַעַשְׂרוֹת:

וּגְמָרָן הַגַּזְבָּר. שֶׁנִּגְמְרוּ בְּעוֹדָן תַּחַת יַד הַגַּזְבָּר:

שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִים. דִּכְתִיב דְּגָנְךָ, וְלֹא דְּגַן הֶקְדֵּשׁ:

משנה ה

פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. שֶׁאֵין גִּלְגּוּלוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְחַיֵּב הָעִסָּה שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים. וְכֵן עִסָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין גִּלְגּוּל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים פּוֹטְרָתָהּ:

אִם אֵין בָּשֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּשִׁעוּר. שֶׁחַיָּבִין לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רְבָעִים:

משנה ו

סָפֵק חַיָּב. מִשּׁוּם דַּהֲוֵי סְפֵק אִסּוּרָא, וּלְחֻמְרָא, וּמַפְרִישׁ חַלָּה וּמוֹכְרָהּ לַכֹּהֵן:

וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. זָר הָאוֹכְלָהּ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ, אֲבָל הַקֶּרֶן מְשַׁלֵּם, דְּתַשְׁלוּמֵי תְרוּמָה כַּפָּרָה נִינְהוּ, הִלְכָךְ מַפְרִישׁ תַּשְׁלוּמִין, וּמְכַפְּרִים מְסָפֵק, וּמוֹכְרָן לַכֹּהֵן:

אַחַר הַקְּרִימָה בַּתַּנּוּר. דְּסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא אֵין גְּמַר מְלַאכְתָּהּ שֶׁל חַלָּה עַד שֶׁיְּקָרְמוּ פְּנֵי הַפַּת בַּתַּנּוּר, וְזוֹ הִיא עוֹנָתָהּ לַחַלָּה, הִלְכָךְ אִם נִתְגַּיֵּר קוֹדֶם שֶׁיְּקָרְמוּ פְּנֵי הַפַּת בַּתַּנּוּר, חַיָּב בַּחַלָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ז

אֹרֶז. לְאוֹ מִין דָּגָן הוּא, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מִין דָּגָן פָּטוּר מִן הַחַלָּה, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח:

אִם יֶשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן חַיָּב בַּחַלָּה. וְאַף עַל גַּב דְּאֵין בַּדָּגָן כְּשִׁעוּר חַלָּה:

משנה ח

אִם יֶשׁ לוֹ קֶמַח מִמָּקוֹם אַחֵר. אִם יֶשׁ לוֹ קֶמַח אַחֵר חוּץ מֵעִסָּה זוֹ, מֵבִיא קֶמַח כְּשִׁעוּר שֶׁאִם יְצָרְפֶנּוּ לִשְׁאֹר זֶה שֶׁחַיָּב בַּחַלָּה יִהְיֶה בּוֹ חֲמִשָּׁה רְבָעִים שֶׁהוּא שִׁעוּר חַלָּה, וְלָשׁ עִסָּה וּמְעָרֵב עִם הָעִסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַשְּׁאֹר, וּמוֹצִיא מִמֶּנָּה כְּשִׁעוּר חַלָּה שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵחֲמִשָּׁה רְבָעִים:

וְאִם לָאו. שֶׁאֵין לוֹ קֶמַח, מוֹצִיא חַלָּה אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה עַל כָּל הָעִסָּה, דְּטֶבֶל אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא בְּמִינוֹ, וְנַעֲשֵׂית כֻּלָּהּ טְבוּלָה לְחַלָּה:

משנה ט

זֵיתֵי מָסִיק. זֵיתִים שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מְלַקֵּט. וּלְקִיטַת הַזֵּיתִים קְרוּיָה מְסִיקָה:

זֵיתֵי נִקּוּף. זֵיתִים שֶׁעֲנָיִים מְלַקְּטִים. כְּמָה דְּאַתְּ אוֹמֵר (ישעיה יז) כְּנֹקֶף זַיִת שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים, וְהֵם פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר:

עִנְּבֵי בָצִיר. שֶׁחַיָּבִים בַּמַּעֲשֵׂר:

עִם עִנְּבֵי עוֹלְלוֹת. שֶׁפְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר:

אִם יֶשׁ לוֹ. טֶבֶל אַחֵר כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, מוֹצִיא מִמֶּנּוּ לְפִי חֶשְׁבּוֹן כְּשִׁעוּר מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא מִזֵּיתֵי מָסִיק אוֹ מֵעִנְּבֵי בָצִיר שֶׁחַיָּבִים בַּמַּעֲשֵׂר:

וְאִם לָאו. אִם אֵין לוֹ טֶבֶל אַחֵר, רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ טֶבֶל, וּמוֹצִיא תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל:

וְהַשְּׁאָר מַעֲשֵׂר. רִאשׁוֹן:

וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אוֹ מַעְשַׂר עָנִי, אֵין מוֹצִיא אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְלֹא שֶׁלֹּא יַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַד שֶׁיַּפְרִישׁ תְּחִלָּה מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל, וְעוֹד אִי לֹא מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל הֲרֵי כָּל מַה שֶׁמְּעַשֵּׂר יֵשׁ בָּהֶן חֻלִּין לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב, אֶלָּא כָּל הַמַּעֲשְׂרוֹת צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עַל הַכֹּל, אֲבָל אֵינוֹ צָרִיךְ לִתֵּן לַלֵּוִי וְלֶעָנִי אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְהַשְׁאָר מְעָרֵב עִם פֵּרוֹתָיו. וְכֵן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ צָרִיךְ לִפְדּוֹת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, אֲבָל תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁהֵן בְּמִיתָה. כְּשֶׁמַּפְרִישׁ עַל הַכֹּל נִמְצְאוּ חֻלִּין שֶׁבָּהֶן מְדֻמָּעִין, וְצָרִיךְ שְׁיּוּתֵן הַכֹּל לַכֹּהֵן:

משנה י

הַנּוֹטֵל שְׁאֹר מֵעִסַּת חִטִּין. שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ:

וְאִם לָאוּ פְּטוּרָה. דְּאֵין הַטֶּבֶל אוֹסְרָהּ, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא טַעַם:

אִם כֵּן לָמָּה אָמְרוּ הַטֶּבֶל אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא. דְּאָמְרָן לְעֵיל כְּשֶׁאֵין לוֹ פַּרְנָסָה שֶׁמֵּבִיא עַל הַכֹּל. הַנֵּי מִילֵּי בְּמִינוֹ, אֲבָל שֶׁלֹּא בְמִינוֹ כִּי הַאי דְּחִטִּין בְּאֹרֶז, בְּנוֹתֵן טַעַם, דְּטַעֲמָא דְּטֶבֶל בְּכָל שֶׁהוּא, מִשּׁוּם דְּכְהֶתֵּרוֹ דְּחִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי, כָּךְ אִסּוּרוֹ, וְהַאי טַעֲמָא לֹא שַׁיָּךְ אֶלָּא מִין בְּמִינוֹ:

פרק ד

משנה א

שְׁתֵּי נָשִׁים. אֲפִלּוּ הֵן מִמִּין אֶחָד פְּטוּרִים. וְאֵין נְשִׁיכָה וְצִרּוּף סַל מְצָרְפָן, כֵּיוָן שֶׁמַּקְפִּידוֹת. וַאֲפִלּוּ לְשׁוּ שְׁנֵי קַבִּין כְּאֶחָד, כֵּיוָן דְּסוֹפָן לֵחָלֵק פְּטוּרוֹת. וּסְתָם מַתְנִיתִין כְּבֵית הִלֵּל דְּאָמְרֵי קַבִּים לַחַלָּה, וְאֵינָהּ הֲלָכָה, דְּקַיְמָא לָן דַּחֲמִשָּׁה רְבָעִים הוּא שִׁעוּר חַלָּה:

וּבִזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל אִשָּׁה אַחַת. סְתָם אִשָּׁה אַחַת אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת אִם הָעִסּוֹת נוֹגְעוֹת זוֹ בָזוֹ:

מִין בְּמִינוֹ חַיָּב. בִּנְשִׁיכָה אוֹ בְצֵרוּף סַל:

משנה ב

הַחִטִּים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל. אִם הָיוּ שְׁתֵּי עִסּוֹת, אַחַת שֶׁל חִטִּים וְאַחַת שֶׁל מִין אַחֵר מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים, וְאֵין בְּאַחַת מֵהֶן שִׁעוּר חַלָּה, וְנוֹשְׁכוֹת זוֹ בָזוֹ:

הַשְּׁעוֹרִים מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל. אַף עִם הַכֻּסְמִין, וְאַף עַל גַּב דְּמִין חִטִּים הֵן, לְאוֹ דַּוְקָא מִין חִטִּים אֶלָּא מִין שְׁעוֹרִים וְאַף מִין חִטִּים, וְהָכִי פָּרִישְׁנָא לַהּ בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא:

שְׁאָר הַמִּינִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. כְּגוֹן כֻּסְמִין וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפוֹן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:

משנה ג

שְׁנֵי קַבִּין. שֶׁל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים שֶׁחַיָּבִין בַּחַלָּה:

וְקַב אֹרֶז אוֹ תְרוּמָה. שֶׁאֵין חַיָּבִין בַּחַלָּה, בָּאֶמְצַע:

אֵין מִצְטָרְפִין. לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה:

משנה ד

יִטֹּל מִן הָאֶמְצַע. מִמָּקוֹם שֶׁנּוֹשְׁכִין זֶה אֶת זֶה, נִמְצָא מַפְרִישׁ מִשְּׁתֵּיהֶן:

וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. שֶׁהָרוֹאֶה סָבוּר שֶׁמֵּתֶר לִתְרֹם וּלְעַשֵּׂר מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן וּמִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

מִן הַקַּב. שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר חַלָּה:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חַלָּה. וְהוּא שֶׁהִשְׁלִים עַל הָעִסָּה אַחַר כֵּן כְּשִׁעוּר חַלָּה, דְּכֵיוָן שֶׁנִּשְׁלַם הַשִּׁעוּר הַוְיָא חַלָּה לְמַפְרֵעַ:

אֵינָהּ חַלָּה. כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִפְרִישָׁהּ הָיְתָה הָעִסָּה פְּטוּרָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ה

רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר. וְאָזְדָא לְטַעֲמֵיהּ דְּהַדְרָא וְהַוְיָא חַלָּה לְמַפְרֵעַ:

נִמְצָא חֲמֵרוֹ קָלוּ. חֲמֵרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר לְעֵיל בְּנוֹטֵל חַלָּה מִקַּב דְּהַוְיָא חַלָּה וְקָדְשָׁה, גּוֹרֵם לוֹ לְהָקֵל וּלְפָטֵר בִּשְׁנֵי קַבִּים שֶׁנִּטְּלָה חַלָּתוֹ שֶׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְשֶׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

משנה ו

נוֹטֵל אָדָם כְּדֵי חַלָּה וְכוּ'. הָרוֹצֶה לָלוּשׁ כַּמָּה עִסּוֹת שֶׁל דְּמַאי טָמֵא, יָכוֹל לִקְבֹּעַ חַלָּתָן מֵעִסָּה טְהוֹרָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, וְשֶׁתִּהְיֶה זֹאת הָעִסָּה הַטְּהוֹרָה קְבוּעָה לְחַלָּה עַל כָּל עִסּוֹת שֶׁיָּלוּשׁ מִן הַדְּמַאי הַטְּמֵא:

עַד שֶׁתִּסָּרַח. עִסָּה זוֹ וְלֹא תִּהְיֶה רְאוּיָה לְמַאֲכַל אָדָם. שֶׁבַּדְּמַאי הֻקְּלוּ לִתְרֹם מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא וְשֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף, וְהֻקְּלוּ נַמִּי לִתְרֹם מִן הָרֵעַ עַל הַיָּפָה. וְחַלַּת דְּמַאי הֵינוּ הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ וּמַאֲכִילָהּ לְעַנִּיִּים וְלַאֲכַסְנְיָא, כְּדִתְנַן מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְאֶת הָאַכְסַנְיָא דְּמַאי. וְחַלָּה שֶׁמַּפְרִישִׁים מִמֶּנָּה הִיא חַלַּת דְּמַאי:

משנה ז

בְּסוּרְיָא. אֲרָצוֹת שֶׁכָּבַשׁ דָּוִד, וְאֵינָהּ קְדוּשָּׁה כִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב וְכוּ'. קְסָבַר עֲשׂוּ סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית:

וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. דְּסָבַר לֹא עֲשׂוּ סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ חַיָּב בַּמַּעֲשְׂרוֹת בְּסוּרְיָא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵין לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים חֵלֶק בּוֹ:

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שְׁתֵּי חַלּוֹת בְּסוּרְיָא. כְּדֵרֶךְ שֶׁמַּפְרִישִׁים שְׁתֵּי חַלּוֹת בְּחוּצָה לָאָרֶץ, הָאַחַת נִשְׂרֶפֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, וְהַשֵּׁנִית תִּנָּתֵן לַכֹּהֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה מִיִּשְׂרָאֵל:

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר חַלָּה אֶחָת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר עָשׂוּ סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵין עַפְרָהּ מְטַמֵּא כַּעֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים, הִלְכָךְ חַלָּה אַחַת וְתוּ לֹא:

אָחֲזוּ קָלּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל. דְּפוֹטֵר סוּרְיָא מִמַּעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית:

וְקָלּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּאוֹמֵר בְּסוּרְיָא חַלָּה אֶחָת. וַאֲנַן קַיְמָא לַן שֶׁהָעוֹשֶׂה כְּקָלֵי דְּמַר וּכְקָלֵי דְּמַר רָשָׁע, הִלְכָךְ חָזְרוּ לַעֲשׂוֹת כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּשְׁתֵּי דְּרָכִים, שֶׁאֵין סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית כְּשֶׁיֵּשׁ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים חֵלֶק בַּקַּרְקַע, וְלֹא לְעִנְיַן חַלָּה. וְכֵן הֲלָכָה:

משנה ח

שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת. חֲלוּקוֹת בְּדִין חַלָּה:

מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד כְּזִיב. כְּלוֹמַר כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד כְּזִיב, שֶׁהִיא רְצוּעָה הַיּוֹצְאָה מֵעַכּוֹ לְצַד צָפוֹן, וּכְבָשׁוּהָ עוֹלֵי בָבֶל וְקָדְשָׁה קְדֻשָּׁה שְׁנִיָּה:

מַפְרִישִׁים חַלָּה אֶחָת. וְנִתֶּנֶת לַכֹּהֵן וְאוֹכְלָהּ בְּטָהֳרָה:

מִכְּזִיב וְעַד הַנָּהָר. לְצַד מִזְרָח וּמִכְּזִיב וְעַד אֲמָנָה לְצַד מַעֲרָב. וְאֵינָהּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ, לְפִי שֶׁכְּבָשׁוּהָ עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא כְּבָשׁוּהָ עוֹלֵי בָבֶל, וּקְדֻשָּׁה רִאשׁוֹנָה לֹא קָדְשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא:

מַפְרִישִׁין שְׁתֵּי חַלּוֹת. הָרִאשׁוֹנָה נִשְׂרֶפֶת לְפִי שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, כֵּיוָן שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּהָ עוֹלֵי בָבֶל, וְהַשְּׁנִיָּה נֶאֱכֶלֶת לְפִי שֶׁאֵין טֻמְאַת הַחַלָּה הָרִאשׁוֹנָה מִפְרֶסֶמֶת, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ אֶרֶץ הָעַמִּים גְּמוּרָה. וְאִם לֹא הָיוּ מַפְרִישִׁין חַלָּה שְׁנִיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת יֹאמְרוּ תְּרוּמָה טְהוֹרָה נִשְׂרֶפֶת, אֲבָל כְּשֶׁמַּפְרִישִׁין חַלָּה שְׁנִיָּה וְנֶאֱכֶלֶת הָרוֹאֶה נוֹתֵן עַל לִבּוֹ לְהָבִין טַעַם הַדָּבָר, אוֹ שׁוֹאֵל לַחֲכָמִים וְאוֹמְרִים לוֹ:

שֶׁל אוּר יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר. מִפְּנֵי שֶׁזֹּאת הָאָרֶץ הָיְתָה קְדוֹשָׁה כְּבָר, נִרְאֵית חַלָּתָהּ כְּשֶׁל תּוֹרָה, הִלְכָךְ יַפְרִישׁ כַּשִּׁעוּר שֶׁמַּפְרִישִׁים מֵעִסָּה טְמֵאָה, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אוֹ מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה:

וְשֶׁל כֹּהֵן אֵין לָהּ שִׁעוּר. לְפִי שֶׁהִיא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

מִן הַנָּהָר וּמִן אֲמָנָה וְלִפְנִים. כְּלוֹמַר מִתְּחִלַּת הַנָּהָר וְלִפְנִים מִמֶּנָּה, וְכֵן מִתְּחִלַּת אֲמָנָה וְלִפְנִים מִמֶּנּוּ, חוּצָה לָאָרֶץ מַמָּשׁ, וּמַפְרִישִׁין שְׁתֵּי חַלּוֹת וּשְׁתֵּיהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

אַחַת לָאוּר. שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים מַמָּשׁ:

וְאַחַת לַכֹּהֵן. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה שֶׁנִּתֶּנֶת לַכֹּהֵן:

שֶׁל אוּר אֵין לָהּ שִׁעוּר. הוֹאִיל וּשְׁתֵּיהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מוּטָב לְהַרְבּוֹת בְּאוֹתָהּ שֶׁנּוֹתְנִין לַכֹּהֵן שֶׁנֶּאֱכֶלֶת וְלֹא בַּנִּשְׂרֶפֶת:

וּטְבוּל יוֹם אוֹכְלָהּ. לְחַלַּת הָאוּר שֶׁל חוּץ יִשְׂרָאֵל. וּטְבוּל יוֹם דְּקָאָמַר הָכָא הוּא כֹּהֵן שֶׁטָּבַל לְקֶרְיוֹ, שֶׁאֵין חַלַּת הָאוּר שֶׁל חוּץ יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה אֶלָּא לְמִי שֶׁטָּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ, אֲבָל טָמֵא בִּשְׂאָר טֻמְאוֹת מֻתָּר בָּהּ. הִלְכָךְ בְּחוּץ לָאָרֶץ הֵיכָא דְּאִיכָּא כֹּהֵן קָטָן שֶׁלֹּא רָאָה קֶרִי מִיָּמָיו אוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל בַּשָּׁנִים שֶׁטָּבַל לְקֶרְיוֹ, מַפְרִישׁ חַלָּה אַחַת בִּלְבָד וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן. וְאִי לֵיכָּא כֹּהֵן קָטָן אוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל לְקֶרְיוֹ וְאֵיכָּא כֹּהֵן בַּעַל קֶרִי, מַפְרִישׁ שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר וְאֵין לָהּ שִׁעוּר, וְאַחַת לַכֹּהֵן וְיֵשׁ לָהּ שִׁעוּר, אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה, כְּדִין כָּל עִסָּה שֶׁנִּטְמְאָה בְּאָבְנָס, דְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים טֻמְאַת אֹנֶס הִיא, וְאוֹכְלָהּ הַכֹּהֵן בְּקֶרְיוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה מִיִּשְׂרָאֵל:

אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה. וּבַעַל קֶרִי מֻתָּר בְּחַלַּת חוּץ יִשְׂרָאֵל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

וַאֲסוּרָה לַזָּבִים וְלַזָּבוֹת. רַבָּנָן קָאָמְרֵי לַהּ, דְּאִלּוּ לְרַבִּי יוֹסֵי שַׁרְיָא לַזָּבִים וְלַזָּבוֹת כִּי הֵיכִי דְּשַׁרְיָא לְבַעַל קֶרִי:

וְנֶאֱכֶלֶת עִם הַזָּר עַל הַשֻּׁלְחָן. דְּלֹא גָּזְרִינַן הַעֲלָאָה אָטוּ אֶכִילָה:

וְנִתֶּנֶת לְכָל כֹּהֵן. בֵּין לְכֹהֵן חָבֵר בֵּין לְכֹהֵן עַם הָאָרֶץ, כָּךְ פֵּרֵשׁ רַמְבַּ"ם. וְאֵין שִׁיטַת הַגְּמָרָא מוֹכַחַת כֵּן, אֶלָּא בֵּין לְכֹהֵן שֶׁאוֹכֵל חֻלָּיו בְּטָהֳרָה, בֵּין לְכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל חֻלָּיו בְּטָהֳרָה, אֲבָל לְעַם הָאָרֶץ אֵין נוֹתְנִין שׁוּם מַתָּנָה מִמַּתְּנוֹת כְּהֻנָּה דִּכְתִיב (דברי הימים ב לא) לָתֵת מְנָת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֱזְקוּ בְּתוֹרַת ה', אֵין נוֹתְנִין מָנָה אֶלָּא לְכֹהֲנִים הַמַּחֲזִיקִים בְּתוֹרַת ה'. וְכֵן הָא דְּתָנַן לְקַמָּן אִלּוּ נִתָּנִין לְכָל כֹּהֵן, לְאוֹ לְכֹהֵן עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא לְכָל כֹּהֵן אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל חֻלָּיו בְּטָהֳרָה:

משנה ט

הַחֲרָמִים. לַכֹּהֲנִים כְּדִכְתִיב (במדבר יח) כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה:

וְהַבְּכוֹרוֹת. אִי תֹּם הוּא הֲרֵי זֶה קָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ, וְאִי בַּעַל מוּם הוּא כְּתִיב (דברים יב) הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ:

וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר. פּוֹדֵהוּ בְשֶׂה וְאֵין בּוֹ קְדֻשָּׁה:

רֵאשִׁית הַגֵּז. דִּכְתִיב (שם יח) וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ:

וְשָׁמֶן שְׂרֵפָה. שֶׁמֶן תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמָא:

וְקָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ. דְּלֹא אָסְרוּ לָתֵת לְכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר מִטֻּמְאָה אֶלָּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִסּוּר טֻמְאָה בַּגְּבוּלִין, כְּגוֹן תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה, אֲבָל קָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ וּבְכוּרִים שֶׁמְּבִיאִין אוֹתָם לָעֲזָרָה, לֹא חָשְׁשׁוּ, דְּטָהוֹרִי מְטַהֵר נַפְשֵׁיהּ:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בַּבְּכוּרִים. דְּחָיֵישׁ דִּלְמָא לֹא מִזְדַּהֵר בְּהוּ, הוֹאִיל וְאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן עֲבוֹדָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

רַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר. רַבִּי עֲקִיבָא לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר בְּפֶרֶק שֵׁנִי דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּכַרְשִׁינִין כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּטֻמְאָה, דִּלֹּא חֲשִׁיבִי אֹכֶל:

וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. דַּחֲשִׁיבִי לְהוּ אֹכֶל הוֹאִיל וְהֵן נֶאֱכָלִין בִּשְׁנוֹת רָעָבוֹן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה י

מְבִיתָר. שֵׁם מָקוֹם בְּחוּץ לָאָרֶץ:

וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. דִּלְאָכְלָן אִי אֶפְשָׁר שֶׁהֲרֵי נִטְמְאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים. וּלְשָׂרְפָן אִי אֶפְשָׁר לְפִי שֶׁאֵין טֻמְאָה זוֹ יְדוּעָה, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ רָאִינוּ תְּרוּמָה טְהוֹרָה נִשְׂרֶפֶת, לְהַחֲזִירָן לִמְקוֹמָן אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ תְּרוּמָה יוֹצְאָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ, אֶלָּא מַנִּיחָן עַד עֶרֶב פֶּסַח וְשׂוֹרְפָן:

וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ. דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם אִקְרוּ בִּכּוּרִים, וּמַתִּירִין אֶת הֶחָדָשׁ בַּמִּקְדָּשׁ:

משנה יא

הָעֵלָה בְּכוֹרוֹת מִבָּבֶל וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. דִּכְתִיב (דברים יד) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ, מִמָּקוֹם שֶׁאַתָּה מֵבִיא מַעְשַׂר דָּגָן אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת, מִחוּץ לָאָרֶץ שֶׁאִי אַתָּה מֵבִיא מַעְשַׂר דָּגָן אֵין אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת:

הֵבִיא בְּכוּרִים יַיִן וְשֶׁמֶן וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. לְפִי שֶׁלֹּא בְצָרוּם מִתְּחִלָּה לְכָךְ, דְּאִלּוּ בְצָרוּם מִתְּחִלָּה לְכָךְ שָׁרֵי, דְּהָכִי תְּנַן פֶּרֶק בַּתְּרָא דְּתְרוּמוֹת, אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מַשְׁקֶה אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבָד:

פֶּסַח קָטָן. פֶּסַח שֵׁנִי. וּבָנָיו קְטַנִּים הָיוּ, וּבְפֶסַח רִאשׁוֹן בִּלְבָד הֵן חַיָּבִים, שֶׁהַכֹּל חַיָּבִים בְּרִאְיָה כְּדִכְתִיב (שמות כג) יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ, אֲבָל לֹא בְּפֶסַח שֵׁנִי:

מֵאַפַּמְיָא. גָּרְסִינַן, וְהוּא שֵׁם מָקוֹם בְּסוּרְיָא:

כְּקוֹנָה בְּפַרְוָרֵי יְרוּשָׁלַיִם. מִגְּרֵשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם וּכְפָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ. תַּרְגּוּם מִגְרָשֶׁיהָ פַּרְוָרֶהָא: